

A szoba kilincset is olyan óvatosan nyomja le. Várja valaki odabent?

Egyetlen bútor se áll az útjába.

Szürke szőnyeg a szoba közepén.

Térdel.

Egy pillanat, és görögni kezd. Szédületes tempót diktál. Először jobbra, majd balra. Mintha önmagával akarna találkozni.

– A barátunk már megint tornázik!

– Egész éjszaka ezt műveli.

– Csöngetni kell a nővérnek.

– Majd maga csönget.

– Én? Szóval én?

Megnyom egy gombot a falban.

Fehér köpenyes nővér hajolt az ágy fölé. Egy mozdulattal feldobta a takarót.

– Hol a keze? Már megint hol a keze?

Pillanatnyi szünet.

– Hát ezt sikerült feltépnii!

Már az egész teremben égett a villany. A teremben és odakint a folyosón.

Néhányan felültek az ágyban, akárcsak egy színházi előadáson.

Ő meg már egy ápoló nyakán szállt lefelé, valahova a mélybe.

Závada Pál

TANULMÁNYUTAK KEDDEN, SZERDÁN

Ekkor már csak valószerűtlenül disszonáns májusok jártak, darabokra széthullott illatokkal, az ütések és érintések félelmét dús virágzásban árasztó s a szelek zsigereiben rángó májusok, mint az is, amely épp egy suhanó ablakon kívül kellett magát, s éles kontúrú fényekkel próbálta leplezni fagyosan kékülő egét – egy lány elől.

Ádám Ilona előző éjszakáját Hajós Péterrel töltötte, akit, ahogy utazás közben most magában utánaszámolt, ötödik hete ismert, s noha már a második találkozásuk a lány egész estét betöltő ágyában végződött (Hajós nevezte így, Ilona számára akkor meg lehetőségen kétértelműnek tetsző szellemességgel, a széles fekhelyet), amely a teázástól, konyakozástól a beszélgetésen, zenehallgatáson át az ágyba bújás vágyának feltámasztásáig és az ölekezés beteljesüléséig minden közösnek helyet adott, tekintve, hogy az apró szobát szinte egymaga foglalta el, a férfi azóta csak negyedszer jött most. A lány soha nem faggatta Hajós Pétert, a férfiről tegnap estig az akaratlanul is működő rutinnal gyűlő ismeretei dacára sem tudott sokat, nem szeretnék az ágyba is kérdőívet vinni magammal, gondolta, második éjszakájukon Hajós azonban magától is elmondta, hogy bár egyedül él egy kölcsönlakásban, s két gyerekét is hetente csak egyszer

látja, reggeltől éjszakáig temérdek a dolga, ugyanis egyszerre kutat, ír és politikál. Ádám Ilona fejében ugyan megfordult néha, hogy a férfi életének a munka nyilván csak az egyik felét jelentheti, de mert előző kapcsolata a *jaj, csak ne kéne folyton mindent apróra tisztázni!* ösztönös tiltakozását hagyta benne hátra, várt, bízott vonzerejében, s önironikusan a viszony érlelődése, az átmenet vagy a döntés idejének tekintette és nevezte volna ezt a hónapot, ha megnevezésére készletet érzett volna, de nem érzett. Örült, amikor Hajós, általában keddenként, a múzeumban felhívta, és jött, azonban vágyfűtötté mindig csak szorosán, mélyen a férfi karja közt vált, telefonon keresztüli hangjától soha, de kíváncsivá, információgyűjtési értelemben, még a testközeli percekben sem, Hajós majd beszél, ha akar, s elmondja, ha őmiatta épp most szakítana valakivel, az életét át szeretné rendezni vagy más efféléket, esetleg magyarázat nélkül el akar tűnni, mert azt is szabad neki. Tegnap estig elfogulatlan volt a Hajós iránti érzéseivel szemben, s éppúgy el tudta képzelni, hogy viszonyuk továbbra is csak ezekben a, hogy is jellemezze, a remegés majd rángás hullámain minden ízében feltámasztó szeretkezésekben folytatódják, amelyeket magában nyersnek minősített, mégis a kedvére voltak, mint azt, hogy igazi szenvedély fűzi össze majd őket, vagy éppen gyorsan szakítanak.

Az éjjel azonban beleszeretett Hajós Péterbe (ne spekuláljunk, mondjuk ezt, és kész, határozta el, amikor felült a Balassagyarmat jelzésű buszra), mert a férfi váratlanul és kéretlenül, Ilona úgy érezte, titkos oldalait is feltárta, s úgy, hogy a lánynak nagyon is a szája íze szerintiek lettek most már a szavai is, és ezt, az ízek második szólamának nevezve magában, rögtön megszerette, mert Péter éppoly természetesen beszélt, ahogyan az első éjjel ledobálta magáról a ruháit, s leeresztett kézzel, némán megállt előtte: be szabad volt őt engedni. A tegnapi-mai éjszakán minden eddiginél hevesebben öleltek, állapította meg a lány, összehúzza magát az ablaknál, s közben, keresve a szavakat, az összefonódottság moccsanatlan szorításban felizzó hevére és szerelmeskedéseik öntudatlan heveségére egyszerre gondolt, helyesebben, kíváncsított rá, mert ez most, akárhogy nézzük, nemcsak gondolat, gondolta, majd hátravetette magát az ülésen, de fel is szisszent, mert a lejjebb csúszás lendületes mozdulata hevesnek bizonyult. Megcsapott a teljesség ígérete, hogy fennkölt legyek, mondta magának óvatos fészkelődés közben, és az ölébe vonta tömött táskáját, mert ezenfelül, fűzte össze az útviszonyok akaratlan kénye-kedvére rengő melle alatt a karját, Hajós tökéletesen elcsábította, hogy úgy mondja, a lelkét is. A férfi büszkén, bár némi lelkiismeret-furdalással mesélt a két fiáról, finom és árnyalt utalásokban emlegette egyik-másik szerelmi ügyét, beszélt a mindaddig ironikus mosollyal elhárított témáról, a politikacsinálásról és a kényes lelki kérdésnek is számító munkáiról, hajnal felé pedig titkoskodva az ablakhoz mászott, elővett egy vaskos irattartót, megrázta két kézzel Ilona felé, és azt mondta, ma készültem el életem főművével, s a nyitott, gesztenyevirágzásra néző ablaknál, ha nem is a hold, de az utcai lámpák fényénél, azonmód csupaszon, fel is olvasta írása címét és első néhány mondatát.

Ádám Ilona lelkét Hajós Péter mégis azzal hódította meg leginkább, amit a barátságtól meg a bizalomról beszélt, bár ilyen szavakat nem is használt, csak a Wagner Mihállyal közös napjait és az aznap történeteket idézte fel. Ahogy Ilona a buszon megpróbálta végiggondolni és a képzeletével kiegészíteni azt, amit hallott, rájött, hogy Wagner Mihállynál, akiről később sikerült tisztázniuk, hogy a lány őt hallhatta előadni egy pár évvel ezelőtti estén, Hajóst hetek óta nyilván mindennap majdnem ugyanaz köti le, s ez éppen azt a hónapot jelenti, amióta neki ezzel a férfival a viszonya tart, és

így már jobban értette a hajszoltságot, meg, ahogy egyszer órá várva egy újság szélére fölfirkálta, a *hébehóbaságot* is.

Hajós Péter délelőttönként rendszerint üzenegy körül ment fel Wagnerhez, vitt enivalót, összeutótt valami korai ebédet, reggeli helyett is, mert Mihály megtartotta azt a szokását, hogy kilenc előtt nem ébredt, és délig nem evett, egyébként meg Hajósnak sem kellett ebédig más, mint kávé. Ahogy magáról állította, egyáltalán nem tud főzni, ezért sokszor csak rántottát vagy virslit ettek, de ha volt egy kis ideje, levest is csinált, tepsiben sült káposztás-szalonnás krumplit, jénaiban párolt húst tejföllel leöntve, rakott kelt vagy pörköltet főzelékkal, vagyis tehetségéhez mérten éppen hogy meglehetősen gondot fordított a dologra, bár ezt a *szerepem szóra sem érdemes* arckifejezésével tudatta Ádám Ilonával, s eleinte kissé úgy, mintha rögtöni cáfolatra tartana igényt, de ez csak bájosabbá tette őt a lány szemében.

Mindenesetre Hajós tegnap is megérkezett Wagner Mihályhoz, képzelte el Ilona, és, mondjuk, debrecenit főzött, de lehet, hogy ezt említette is, Mihály mohón ette a kolbászt, a szakállára csurgott a leve, ahogy a foga közt szétduzzant-freccsent, a köret pedig zacskós zöldborsóból készült főzelék lehetett. Közben persze szólt a zene, mert Mihály, ezt így mondta a férfi, változatlanul rajong a zenéért, kivált a kamaramuzsikáért és a hegedű- meg zongoraversenyekért. Hajós azt is felidézte, hogy ő főzés közben folyton beszél és rendszerint hülyéskedik a barátjával, néha áriában nyilatkozik meg, máskor tánc lépésben közlekedik a hűtő, a mosógép meg a tűzhely között, vagy elénekli, hogy Mihálynak többet kéne mozognia, és elröhöghetné már néha magát, amaz pedig bólogat, de csak nézi, nemigen mozdul.

Na, mondta neki tegnap Hajós, tegyük fel, tette fel Ádám Ilona, hogy a kolbászt-borsót követően, hát az aktuális tébolyra kíváncsi vagy-e?, könyökölt Mihállyal szembe. Öreg, ne sajnáld, hogy az ujjad nincs az ütőerünkön, csóválta, mondjuk, a fejét, őrjítő dolgok folynak, és már magamon is elképedek, ahogy felnyalábolom okos dossziéimat, a tervezetek és koncepciók aktahegyeit, és megyek, így mondta, hoch-mecolni. Még jó, hogy inkább csak esténként, és nem vagyok hivatásos nagyokos, bizottságok fülbesúgója, mesélte éjjel a lánynak, amit Mihálynak mondott, nincs nyakendőm meg belépőm, de te ezt érted, dönthette el, hogy a barátja éppen mit ért és mit nem, mert ha nem volt nekik elég jó az, amivel az elején kirukkoltam, akkor kész, nekem ez a pénz nem éri meg, ennyit nyújtok, és köszönjék meg. Egyre kevésbé hiszem, hogy eljön az én időm, és ott boldogulhatok, ismételte el Ilonának is, tudod, Mihály, lágyult el aztán egy kicsit később, ez is másképpen volt, amikor éjszakánként megbeszéltük. Még most is a tavalyi koncepcióból élek, megesik, hogy megkérdeznak, és én szakértőként bámulom a falat, érted, Mihály?, tehette Wagner vállára a kezét, bár te ezt az érzést soha nem ismerted, kaphatta el a tekintetét barátja zsírtól csepegő szakálláról, hogy egyszerűen semmi nem jut az ember eszébe! Még szerencse, hogy nemigen tűnik fel, mert mindnyájan romlunk, mint a kint felejtett fagyasztott csirkék, sok hibernált eszű a napvilágon! Búzlünk, érted?, fintorodhatott el, s noha Ilona pontosan nem tudhatta, miket beszélt ott Hajós, de a rothadásról biztosan, azt emlegette, meg hogy semmi nem történik, érted, semmi!, de aztán földerült, és elmesélte, hogy gyakran paródiában adja elő Mihálynak az üléseket, a legjobb régi barátokat mai szerepeikben, még utánozza is őket néha.

Tegnap Hajós mégis keserűbb volt a szokásosnál, Mihály pedig megérezhette a hangulatát, ráemelte, úgymond, mélyről néző, sötét szemét, amelyre Ilona persze nem emlékezhetett, odavonszolta magát a magnóhoz, előkotort egy piros filccel

összefirkált kazettát, és betette, ha jól emlékszik a lány, és Hajós tényleg ezt mondta, egy Mahler-szimfónia volt. Mihály mozdulatlan törökülésben nézte a zene forrását, szinte a közepébe fúrta a tekintetét, aztán felsőtestét nehézkesen hátrafordítva kezdett hadonászni, ujjával böködve a láthatatlan zenekar felé, é-éé, húúú, gegő-ge, s két karját emelgette. Jól van, Mihály, szép, igen szép, mondta neki Hajós, ahogy maga mesélte, vezényeljünk?, állt föl a bevetetlen ágyról, én állva, te ülve, és lallázva, gegőzve végigdúdolták és -vezényelték a tételt. Nagy áldás nekünk a zene, tünődött el Hajós Péter, miközben a kora délutánt éjjel felidézte, s elmagyarázta Ilonának, hogy Mihály hál' istennek egyedül is be tudja tenni a kazettákat, csak egy kicsit kellett neki eleinte segíteni, már a kórházban megtanulta, és otthon, amint el tudott botorkálni a szoba sarkáig, a lemezjátszónál is matatni kezdett, de rögtön kitorpte a tűt, úgyhogy a magnót használja, de sokat bámulja a videojátékokat is, összevissza nyomogat, órákig nézi a képernyőt, esetleg a tévét hang nélkül, hümmög, és hallgatja a muzsikát.

Ebéd után tovább szólt a zene, folytatta a férfi Ádám Ilona emlékezetében, amikor a busz a Megyeri csárdánál járt, Mihály lekuporodott a vackára, az ablakon bámult kifelé, és dúdolgatott, ő pedig elálmosodott, ledőlt a nyitott ajtó mögötti kis heverőre, s ahogy utóbb megpróbálta felidézni, azt álmodta abban a pár percben, hogy óriási, estélyi ruhás énekesnő hatol be hozzá, zengő nagyáriával a torkában, följe magasodik, majd ráfekszik, és hosszan kitartott, csillogó, éles fináléhangokkal akarja őt keresztülszűrni a nyakán, száján, fülén, szemén. Itt Ádám Ilona, emlékszik, megborzonegott, és zavarában elnevette magát. Hajós kétségbeesetten forgolódott, ahogy magát kifejezte, a muzikalitás rettenetes asszonytete alatt, mielőtt azonban a hangkések döfhettek volna, arra riadt fel, hogy a szomszéd szobából, amely Mihály édesanyjáié volt, amíg tavaly meg nem halt, motoszkalás hallatszik.

Felállt, átment, és, ha Ilona jól értette a vezetéknevet, amit a férfi csak egyszer említett, neki mégis megragadt a fejében, Odorcsány Verát, Mihály volt feleségét találta ott, aki éppen betolta a komód jobb oldali fiókját. Rémülten fordult meg Hajós lépteire, s ahogy a lány megpróbálta e mozdulat közben látni a nőt, akinek a külsejéről, az átlagosnál magasabbnak, kicsit teltkarcsúnak, de most is jó alakúnak elképzelhető, s nyilván a csak a saját test pompájának kijáró szépasszonyi büszkeséggel viselt termetéről Hajós csak később ejtett el egy-egy szót, Odorcsány Vera hátrált egy lépést, majd megkapaszkodott a márványlapba. Hát... te is itt vagy?, kérdezte, de rögtön összeszedte magát, s minthogy Ilona nem mulasztotta el megkérdezni, hogy a nő mit viselt, biztos volt benne, hogy ekkor megringatta csípőjén a saját anyagában kacskaringókkal mintás, sötétbordó plüssruha lefelé bővülő hullámain, széthúzta diszkrétén rúzsbarsonyos ajkát, és azasztalhoz, s eltűnődve keresztbe vetette a lábát, merthogy óriási színész, mármint az életben, magyarázta a férfi, s ezen Ilona már a buszon ülve azt értette, hogy Vera ezután, rákönyökölve az asztalra, nyilván dúsan szétomló, gesztenyeszínre festett hajába túrta ujjait, és jelentősen előredöntötte minden bizonnyal figyelemre méltó s pihegve hullámozó dekoltázsát. Tudod, búgta közben szép altján, megtelefonálták nekem, hogy mi történt, tudom, lassan három hónapja, vetette közbe Hajós, csak nagyon nehéz nekem, sóhajtozott Odorcsány Vera, és most... nyitva volt az ajtó,

hallottam a zenét, benéztem, megláttam Mihályt... szörnyű!, ingatta hitetlenkedve fürtjeit, nem vett észre, csak álltam ott, ő behunyt szemmel rázta a fejét, the Phéter, lihegte affektálva, ezt a férfi utánozta is Ilonának, és hogy van, és ki ápolja?, mert csak annyit tudok, hogy hazaengedték a kórházból. Nem érdekes, felelte Hajós, utóbb beismerte, hogy némileg mesterkéltén kemény hangon, itthon van, nem tudom, hány éves gyerek szellemi szintjén, de él, jár hozzá egy gyógytornász, csak ritkán, logopédus is kéne, különben kész, nem ápolja senki. Botokkal meg járókerettel elbotorkál, fel tud húzni meg le tud tolni egy tréningnadrágot, egyedül szarik, kimegy, bejön, csak nem húzza le. Enni adok neki. Sami a lényeg, elvan magában, nem tiltakozik, ha egyedül hagyják, alszik, zenét hallgat, és megvár nyugodtan, nem csinál kárt, ha csak véletlenül nem, csengője van a szomszédasszonyhoz, ritkán nyomja meg, s többnyire nem ok nélkül. Átlag másnaponként lezuhanyozom. Most már mindent tudsz.

Ezt mondtam neki, mondta a férfi Ádám Ilonának, és ekkor Vera egy kicsit megrendült, vagy legalábbis úgy tett, hogy hát senki más, csak te...?, mondom, egyelőre igen, de megkérdezhetjük Marit, ő a lányuk, tizennyolc éves, hogy nem akarja-e néha az apját is ápolni, ha már ért a bébiszitterkedéshez, persze itt nem fizetnek, és főleg nem fontban, hacsak te, mondom Verának, nem gondoskodszt erről, és különben is belefoghatna Vera, mondtam is neki, valami segélyfolyósításba, mert nincs pénz. Már nincs meg a Balogh, felelte erre a nő, Hajós szerint elgyötörtén, s így nyilván valami diószin tekintet felrebbentése, félig takart vállak elomlása meg egy jógakilégzés segítségével, tudod, világította meg a férfi, a Balogh az élettársa volt, külkeres káeftéigazgató vagy mi, Mazdával, arany csuklólánccal, szóval nincs meg, és ez mit jelent?, kérdeztem Verától, mert ha valakivel baj van, akkor neki mindig éppen még nagyobb bajának kell lennie, semmiben nem lehet rád számítani? Nem tudoook, nyafogta, tehát már az asztallapra ráfekve nyomorgathatta keblét a terítő horgolt csipkéin, kinyújtott, hónaljtól csupasz kézzel babrálva a rojtok közt, igazándiból, fordíthatta jobb karjára fektetett arcát a férfi felé, szeretnék segíteni, de neeem, énekelte sírós hangon, mégis szeretnék, sóhajtozott, végül már suttogva, segíteni neked.

Ádám Ilona a gödi autóspihenőnél járt, amikor elakadt azon, hogy mi is történt aztán előbb, az-e, hogy Vera bement Mihályhoz, az, hogy váratlanul megjött a régi bejárónő, vagy pedig Hajós, ahogy mondta, nem azért, hogy tovább kínozza, de kénytelen volt Verát arra emlékeztetni, amiről Ilonát részletesebben is felvilágosította, hogyan fosztotta ki a nő három évvel ezelőtt a férjét, amikor a zárat kicseréltetve, egy színésszel egyszerűen elfoglalták a lakást, s Maristul zárták ki onnan Mihályt, aki a jegyzeteit meg a legfontosabb könyveit is csak hosszas könyörgésre kapta meg, amikor hazaköltözött az anyjához, ahol csak feküdt az ágyon, sokáig megmozdulni sem akart, nemhogy pereskedni, Mari meg, aki sodródott egy darabig, egyszer csak otthagya a gimnáziumot, és lelépett. Ugyanaz a szörnyűség, ahová csak nézel, szorította magához Ilona Pétert, amikor itt tartott, képzeletben pedig, éppen kinézett, a huszonhatos kilométertáblánál.

Talán már ott volt ez a takarítónő vagy ki, akiről, most jutott Ádám Ilona eszébe, a férfi végül is nem mondta el, hogyan került oda, vagy pedig még nem érkezett meg, amikor Vera benyitott Mihályhoz, talán így folytatta Hajós, hogy én nem voltam kíváncsi a gügyögésére, csak azt láttam a konyhába menet, hogy Mihály bágyadtan emelgeti a kezét, háá, ááá, s nem látszott, hogy felismeri-e volt feleségét vagy nem, üdvözlé-e vagy kiküldené, aztán eltorzult és kivörösödött az arca, kiabálni akart, hátra is fordultam, de csak valami szörnyű, sípoló hang tört ki belőle, a földről térdre emelkedve

imbolygott, rázta a karját, mire Vera letérdelt hozzá, és a vonagló, szakállas fejet a keblére vonta.

De, érted, elképesztő, látta maga előtt Ádám Ilona Hajóst, ahogy a fejét csóválta, ezek után kijön a konyhába, rögtön kilép az előző jelenetből, fondorlatoskodni meg célozgatni kezd, az öregasszony meg ott matat közben, de ez sem zavarja őt abban, hogy... és ekkor a férfi egy furcsa veszekedésről beszélt, amit nem is párbeszédekben idézett fel, s ami arról szólt, hogy Vera szerint Hajós kihasználta Mihályt, az ő tudásával és ötleteivel ügyeskedett, mert ahhoz nem fült a foga, hogy a Mihállyal szembeni műveltséghátrányát, amit csak részben magyaráz a köztük lévő kilencévesi különbség, megpróbálja behozni, s most fog igazán meglátszani, Hajós mekkora egy senki, mert folyton csak szövegel, de le nem ír egy sort sem. Ahogyan te tévedsz, vágott vissza a férfi, és, ahogy mondta, most már kénytelen volt gonosz lenni Verával, s azzal csapott le rá, hogy ha jói látja, éppen a nő nem néz ki úgy, mint ha negyvenegy éves letére végre kibontakozna már, se mint zenekritikus, se mint művelődéstörténész, és Hajós regénykéziratot se lát a hóna alatt, mi akart még Vera lenni, dzsesszénekesnő?, és elhúzza a száját, Ilona számára pedig még hozzáfűzte, hogy és ez így megy lassan húsz éve.

Aztán még lejjebb szálltak, ismerte be Hajós, még meg is rázta ennek a, így mondta, kígyó Verának a vállát, amikor azt kezdte elnyújtott hangon énekelni, hogy a jelek szerint Hajós elirigyelte, ahogy a nő kifejezte magát, Mihály szellemi tőkét, amit hihetetlen munkával felhalmozott, és most, amikor itt volna az idő, hogy kamatotzat-hatná, mert kiderült, hogy a többinek mindnek üres a sokat emlegetett íróasztalfiókja, akkor, mint eddig is mindig, most már végleg ki akarjátok rabolni?! Mert ő, Vera, úgy látja, Hajós már tele is tömte a táskáját Mihály jegyzeteivel, ekkor jött a rázás, hogy én nem turkáltam a te táskádban, te, de nem folytattam, mert mégsem akartam a néni előtt kitergetni, karolta át a férfi Ilona fejét az ágyban fekve, hogy amikor Vera bent volt Mihálnál, megnéztem a komód fiókját, és Edit néni láncai meg karkötői egytől egyig eltűntek. Csak azt mondtam neki, hogy az egészből annyi igaz, sokat tanultam Mihálytól, s hogy mit köszönhetek neki, az az én dolgom, nem a tiéd, s amiről nem szabad elfeledkezni, arról nem is fogok, ezért vagyok most is mellette, amikor egyikőtök se nyitja rá az ajtót!, és tenni próbálok azért is, hogy... vannak félbehagyott munkái, rengeteg összegyűjtött anyaga... Na és?, kérdezte gúnyosan Vera, s Ilona az éjjel is, a buszablakból Szódliget felé bámulva is szinte látta a nő sötétvörösre kent, zavarbaejtően sokáig széthúzva hagyott, éssel kérdező ajkát, mit na és?, kérdezett vissza a férfi ingerülten, és a konyhában fel-alá járva emlékeztette Verát, hogy Mihály a tervei nagy részét övele beszélte meg, egyik munkájának ő a szerzőtársa volt, s nem hinné, hogy Mihálynak kifogása volna az ellen, hogy most is úgy legyen, befejezen és kiadjon, amit tud, de ez Verának csak olaj volt a tűzre, és odaírd a nevedet az ő kutatási eredményei fölé, visította, amiket már követni sem tudsz, mert a politika lett az új kapaszkodópályád, képzeld, így mondta, de már ott is felsültél, és most rád férne egy kis tudományos preszúzs, miü? Elment az eszed, hebegtem, én korrekten odaírom, hogy én csak a megfogalmazásban meg a szerkesztésben... és nem szorulok rá, van nekem saját művem, ma fejeztem be... én csak segíteni akarok, hiszen Mihály is, ebben az állapotában csak örülhetne, végtére is... és ekkor, érted te ezt a nőt?, hunyta le a szemét Hajós Ádám Ilona fölé hajoló tekintete elől, rám ordított, hogy a derekáig nem érsz fel, érted?!, és aztán fenyegetően suttozta, hogy te ne *végtére isezzel* itt...! Fffu! Aludjunk egy kicsit!

Ilona arra riadt fel, hogy a busz rángatózó, éles hangú szellentésekkel megáll a váci pályaudvaron. Nem szabad elaludnom, nemsokára Szendehely következik. König Amália, született 1919, nézte meg a listáján, jó lenne már túl lenni rajta, biztosan sváb vénlány a néni, és azt fogja mondani, hogy a vőlegénye elesett a fronton, meg a háború, a kitelepítések, a kollektív bűnösség átka, és elvették a földet, nem volt munka, végül huszonöt év, mondjuk, a váci cementgyár csomagolójában, szilikózis, rokkantnyugdíj, nyomor. Tudom, tudom már, mindig ugyanaz! Csinálok róla képeket, megnézte, volt még egy tekerics filmje.

Erről is Hajós jutott az eszébe, hogy amikor az első éjszakán ő hanyatt dőlt a párnján, s vállát, csípőjét emelgetve kihámozta magát a fehérneműjéből, Péter pedig még mindig az ágy mellől nézte, majd végül szemüvegét levéve hirtelen feléje lendült, ekkor kapta fel az ágy mellől a fényképezőgépét, és vaktában belevakuzott a férfi arcába. Szegény villámcsapott megtorpant, ő pedig kacagva hempergett az ágyon. Másnap a múzeumban előhívta a képet, véletlenül jól sikerült, a meztelen felsőtestű, s ahogy aztán magában emlegette, a vágyteli ábrázatú Hajós nézett vele szembe, hunyorít az éles fényben, de megijedni még nem volt ideje, előrelendülő, kissé elmosódott jobb kezében a szemüveg. Szép nagyításokat csinált, a férfinak is adott belőlük, de a legszebbet megtartotta magának, most is ott volt a dossziéjában, s ahogy a busz elhaladt a cementgyár mellett, titkon meg is nézte.

Alszol?, súgta a fülébe hajnalban Péter, miután előbb mozdulatlanul, majd fészkelődve tapadt a hasával, ágyékával az ő hátához, fenekéhez és combja hátsó-belső feléhez, nem, válaszolta, és te?, kuncogott, én sem, mondta a férfi, s Ilona kis csalódással vette tudomásul, hogy megint beszélni kezd, tudod, gondolkodott el Hajós, miért ne tudhatnád meg ezt is, nagy szerencsém, hogy nem énelem karöltve bánt el így Mihállyal. Kicsoda?, kérdezte ő, hát Vera, felelte a férfi, ő?, veled?, nyitotta kerekre szemét Ilona a sötétben. Igen... mert viszonya volt velem egy időben, bár viszolyogtam a viselkedésétől is, a helyzettől is, igen, gondolta a lány, de ha tőle magától mégsem, Mihály nem sejtett semmit, suttogta Hajós, legalábbis remélem, és akkor most már nem is fog... Alig mertem belekezdeni is, és aztán én mondtam, hogy elég, azt nem lehet... A legjobb barátommal, aki, s itt megint elakadt, és felült az ágyban, ennyi minden dacára is szerelmes a feleségébe, huh, fújt egyet aztán Ádám Ilona melle közé, aki most rágondolva is érezte a bőrén a férfi sóhaját, odafektetett arca borostáját. Anynyira... ellenállhatatlan vonzerejű?, kérdezte óvatosan, nem találva jobb szavakat, és a férfi sokáig hallgatott. Éveken keresztül sikerült őt tabunak tekintenem és elsiklanom a kacérsága fölött, pedig valahogy mindig a hatása alatt voltam, míg egyik este fölmentem hozzájuk, vallotta meg lejjebb csúszva Ádám Ilona köldökének, de csak Vera volt otthon, utóbb kiderült, hogy Mihálynak egy nappal korábban kellett elutaznia, ki is készítette nekem azt, amiért mentem, és Vera várt. Csöngetek, semmi, lenyomom a kilincset, nyitva az ajtó, bemegyek, ő az ágyon alszik, nyitott vörös köpenyben, és a melle alatt, a hasán az én kinagyított fényképem... mennyi kinagyított képed volt mindig, jegyezte meg Ilona magában, leülök, és nézem, és taszít ez a bornírt, színpadias ötlet, tudom, hogy csak tettei az alvást, mégsem tudom a szememet levenni róla, így kezdődött... és ilyen volt ő a mainál sokkal kevésbé romlottan.

Hű, Szendehely!, kapta fel Ádám Ilona a táskáját, és előrefurakodott, az utolsó pillanatban sikerült leugrania a buszról. Egy fejkendőten, városiasan öltözött öregasszony haladt előtte, meg lehetne kérdezni, bár nyilván nem ide való, de nem is kell, mert ez az az utca, állt meg Ilona a járda szélén, lehajolt, hogy megkösse a cipőfűzőjét.

s ez a póz megint Pétert idézte föl előtte, ha most átnézne a saját hóna alatt, talán meg is látja maga mögött a férfit.

Amikor szakítottunk, fejezte be pirkadatkor Hajós Péter a Vera-történetet, akkor is hasonlókat vágott a fejemhez, mint ma, s Ilonának át is suhant az agyán, hogy tulajdonképpen miért is esik annyi szó erről a nőről?, órá pedig mikor lesz ennyire kíváncsi? De arról, hogy Hajós alig kérdezett tőle még valamit, rögtön el is felejtkezett, mert a férfi, tenyerének egy ideje már kitartóan keresgélő útvonalán hirtelen szembeálkozott vele, és ő már megint csak éles, meleg sugarakat látott meg érzett, és alig hallotta, amit most a szendehelyi árokparton hihetetlen mélyről kellett kiemelnie, amit a már ölelő férfi mondott, hogy ránk nyitott Mihály anyjának a bejárónője, mert Edit néni gyakran elutazott, s mi odajártunk olyankor Verával, egyszer csak nyílik az ajtó, nagy jesszusmária, emlékszem, leejtette a bevásárlókosarát, és a tetejéről szétgurultak az almák meg a narancsok...

Adám Ilona most már meggyorsította lépteit, mondja csak, néni, jó napot, nem ismeri véletlenül König Amáliát?, lépett fel a járdára az öregasszony mellé, aki erre elnevette magát, no, Amál, mondta, mit mondjak, ismerlek-e? Hát ismerem, aranyom, mert magam volnék az. Evvel a busszal jött? Akkor visszafelé is együtt utazunk, merthogy én csak a maga lapja miatt jöttem most haza!

*

Ezt megbeszélhettük volna az Engels téren is, vagy hogy hívják most, egyeztek meg fél négykor, amikor az égbolton az erős szellőkéséssel keresztülhajsolt, sötétszürkén vágató fellegek néhány elsötétült óra után ismét kitakarták a napot, hogy az a meg-megdermedve lecsendesülő levegőt erős, hideg sugarakkal világítsa át, s ők ketten felálltak a visszafelé tartó buszra.

De én csöppet se bánom, telepedett le kosarát ölébe véve a kocsi dereka táján König Amália, na, húzza meg, ne röstellje, nincs ismerős a buszon, tudja, ha egyedül vagyok, én se gyakran szoktam, emelte szájához Ilona után ő is a borosüveget, de ha így elbeszélget az ember, jólesik, ha csak maga, angyalom, nem unja az öregasszony-fecsegést. Amálka néni...! Nem Amálka, mondta, csak Amál, és lehet néni nélkül, tette rá kezét a lányéra, aki bólogatott s folytatta, jó, Amál, de miért gondolja, hogy untatott?, meg, tudja, én is többet beszéltem, mint máskor hetekig, és még kérdeznék is.

Adám Ilona úgy ügyelt már a beszélgetés, a kettejük közti intím ismerkedési játék fokozatosságára, mint egy félteni való szerelem vissza-visszatartott kibontakozására, csak el ne rontsa, s nehogy indokolhatatlant és megbotránkoztatót kérdezzen. A konyhaasztalon délelőtt kihajtott kérdőívet és saját kérdéseit, amelyek most, a közös visszautazás cinkosságában már nevetségesnek látszottak, kezdetben kínos nyűgnek érezte ugyan, de König Amáliát magát egy percig sem, s rögtön arra támadt kedve, hogy írott vezérfonál nélkül beszélgethessen ezzel a parasztházban lakó öregkisasszonnyal, férfi módra nyírt hajú vénlánnyal, vagy minek nevezik, de korrekt szó sincs rá. Szerencsére el-elkalandoztak az úgynevezett interjútervtől, bár a lány számos szűkséges válasznak kérdés nélkül is a birtokába jutott, s ezeket rögtön följegyezte, és alig fél óra múltán már az adatfelvétel vált mellékesen megbeszélendővé, amit a szoba kiszellőztetése, fényképezkedés, viráglocsolás meg zöldségpucolás közben, pihenés-képp lehetett megejteni.

Amikor a levest kanalazták, mert Amáliát a lány nem tudta lebeszélni az ebédfőzésről, ez mindkettőnknek dukál most, szögezte le, akkor hozta szóba az asszony először,

hogy ő a fél életét Pesten szolgálta-élte le, vagy hogyan is mondja, egy családnál, akikkel aztán szinte rokonnak tekintették egymást. 37-ben került ezekhez a bizonyos Sternékhez, zsidó család, egy kis bútorüzemet vittek, egyetlen lányuk pedig egyidős volt vele, s a rangkülönbség dacára ez a Ditta testvéri bizalmába fogadta a cselédlányt. Különösen azután, tudódott ki a tőrös csusza villázása közben, hogy a szép zsidó lány beleszeretett egy hajógyári tisztviselőbe, aki nem elég, hogy goj volt (anyja felvidéki magyar, apja elmagyarosodott erdélyi szász), de ráadásul családjától elszakadt, nincstelen éhenkórász, nemrég érkezett Kolozsvárról, s már az is nagy szó volt, hogy közbenjárói álláshoz juttatták. Röviden szólva, a szülei tiltották a lányt ettől a Jánostól, s Amália komoly érdemeket szerzett a konspiratív találkák nyélbe ütésében, a szendehelyi présház átengedését is beleértve. Egyszer megnézném, ha megvan még egyáltalán az a szőlő, nézett ki Ádám Ilona balra, Katalinpuszta felé, Amália meg ugyanakkor fordította felé a fejét, de nem sürgette, hogy tessék, kérdezze meg, amit akar.

Mire Ditta végül hozzámehetett Jánoshoz, foglalta össze Ilona, amit megtudott, már tartott a háború, s amikor 43 végén megszületett a fiuk, a már nem is olyan ifjú férj és apa bevonult. Dittát meg a gyereket nagyon féltette, és a König családra bízta, s így Amália a kisfiút mint a magáét vitte haza, a falu előtt vállalta a megesett cselédlány szerepét, Dittát pedig még a gettó körbekerítése előtt beteg rokonnak álcázva fektette be Szendehelyen az ágyába, s az egésztől csak Amália apja és anyja tudott. Ilona, ahogy az asszony mellett fészkelődött a szűk ülésen, most újra elgondolkodott König Amáliának ezen a, milyen is?, azonnali és a legtermészetesebb ösztönéből fakadó? lépésén, amihez hasonlót ő talán csak olvasni olvasott valahol, hogy vajon falusi parasztlányként ő meg merte volna-e tenni, nem is annyira a veszélyes rejtegetést, mint inkább a hazatérést lányanyaként.

45 márciusában Ditta a kisfiúval visszaköltözött a Dembinszky utcai lakásba, amit üresen és nagyjából sértetlenül talált, de ahol hamarosan újra megjelent Amália is, akit az oroszok el akartak vitetni, amikor a sváb falvak lakóit lista alapján fogdosták össze szibériai munkára. Hajszálon múlt, hogy kicsúszott a kezükből, a szomszéd lányt például, akivel előző nap még együtt vittek tojást a váci piacra, elhurcolták, ő meg éjszaka, gyalog menekült Pestre, s hónapokig rejtőzött Dittánál, míg megjött János a fogságból. A Stern szülőknek viszont nyomuk veszett, a front után hiába keresték őket mindenütt.

Amál, akkor maga azok között a fák között...?, kérdezte meg majdnem Ádám Ilona, a horizonton hosszan futó erdősávra kinézve, de aztán mégse törte meg a hallgatást. Ellenben eszébe jutott, hogy amikor az asszony nekiállt mosogatni, akkor ő odalépett a háta mögé, ugyan mondja meg, Amálka néni, aki akkor szögezte le először, hogy márpedig ő Amál, magának sosem volt vőlegénye? Hát, nézett vissza a lányra a válla fölött König Amália, s ekkor elkattant a fényképezőgép is, ha már így megkérdezte, lett volna több is, egy meg valóban az is volt. És mi lett velük?, folytatta Ilona a szemé előtt a géppel, incselkedve, amit az asszony meg is érzett a hangján, úgyhogy rávágta, jól van, megmondom, de aztán, gyermekem, maga sem menekül, azt képzeli, hogy csak úgy kifaggat egy szemérmes vénkisasszonyt, hát nem, Amál?, magáról meg annyit se árul el, lány avagy asszony! Na, törölte meg a kezét, s kiakasztotta a nyakából a kötényét, hogy úgy mondjam, ahogy volt, az egyik azért ment el, mert engedtem neki, a másik azért, mert nem, a harmadik pedig falubeli volt, gyűrűt is hozott, de amikor megjöttem a gyerekekkel, ugye, nem vett el. Igaza is volt, mert még mindig az elsőt szerettem, de én a volksbundos apja miatt nem is mertem volna rábízni a kérőmre a titkot,

hogy zsidó gyereket rejtegetek, ő pedig elvett mást, és kitelepítették őket Németországba, fűzte még hozzá.

Adám Ilona nem érte volna be ennyivel, mert maga sem értette, miért, az érdekelte, hogy vajon tényleg véget ért vagy folytatódott valahogyan Amália szerelmi élete a háború után, de mielőtt tovább puhatolózhatott volna, az asszony lecsapott rá, hogy most feleljen nekem, emelte meg mutatóujjával finoman a lány állát, mitől ilyen vörös meg karikás, kialvatlan a szeme, mi jót csinált az éjszaka, aztán van-e ura vagy vőlegénye, és nem akar-e félórácskára ledőlni a szobában? Ilona elnevette magát, s átnyúlva az asztalon, meg kellett érintenie Amália karját, nem, köszönöm, talán nem alszom el, rögtön lesz kávé is, szólt közbe az asszony, uram, ejtette ki a lány, megízlelve közben az így még soha nem használt szót, az nincs. Aztán a szobájáról kezdett beszélni, amit Zuglóban bérel, mit mondjon még?, a szülei Egerben laknak, az apja főkönyvelő, most készül nyugdíjba, anyját viszont újraválasztotta a tanestület igazgatónak. Apjának ő, Ilona a kedvence, mégis keveset jár haza, sokat dolgozik, ám kevés a látszata, egy múzeumban dokumentátori és fotósi munkaköre van, tárgyakat, épületeket fényképez, fotográfiákat gyűjt, amellet kérdőívezést vállal, meg ábrándozik, toldotta hozzá, rögtön kinevetve magát. Tetszik tudni, a múzeumi szobámban van egy kőkeretes ablak, szemben vele biedermeier karosszék, asztalkával, oda leülök, és gondolkozom. Aztán micsodán, férfiakon?, nézett rá König Amália frivolan, s mert Ilona kicsit zavarba jött, nem várta meg a választ, hanem felállt, és kihozott a kamrából egy borosüveget, igen, Amál néni, ahogy tetszik mondani, férfiakon, válaszolta a lány, meg könyveken, fűzte hozzá. Milyen könyveken?, kérdezte az asszony, pedig Ilona biztosra vette, hogy azt fogja kérdezni, milyen férfiakon?, s erre ő majd mégis a könyvekről fog beszélni, hanem ígyunk közben, proszit, még szegény apám telepítette, no, tűrhető? Ilona rögtön, még a pohárral a száján, mélyen rábólintott, hogy igen, olyan könyveken, nyalt végig aztán az ajkán, amik még nincsenek, amik könnyelműséggel és komolysággal vannak tele, rajzosak, fényképesek, jó drága papíron, kemény fedelek közt.

A lány oldalra pillantott, és látta, hogy az utazás König Amáliát máris elbágyasztotta, s az ablaknak döntve fejét, homlokába hullatva egyenes szálú, fehér tuncseit, elaludt, szétlazultak-elynúltak arcvonásai, nem maradt köztük nyoma az ébren folyton őrzött, sőt néha túlhajtott kedélynek, amit, utóbb kiderült, a bor is szolgálni volt hivatott. Ilonának vissza kellett emlékeznie, hogyan fénylett az asszony szeme akkor, amikor ő nemrég nősült öccséről mesélt, Amália pedig megfenyegette az ujjával, hogy vigyázzon, angyalom, nehogy úgy járjon, mint én, lassan már harminc lesz, múltam, helyesbített a lány, már az öccse is családos, folytatta az asszony, maga meg egyedül maradt vagy válogat?, s közelebb húzta a székét Ilonához, hogy a térdük szinte összeért, de a lány már azt se bánta volna, ha König Amália egyszerűen ölbe veszi és ringatni kezdi. Nem... nem vagyok éppen egyedül, vagy nem mindig... de ahogy a kertre meg aombokra nyíló konyhaablakon kisiklott tekintetét újra ráemelte az öregasszony kitartóan kíváncsi arcára, amelyről mind határozottabban az éjszakai kialvatlanságot illető érdeklődést lehetett leolvasni, Ilona, mint akit torkosságán kap rajta, fejcsóválva mosolygta meg König Amáliát, aki pedig ezt megértve, beismerően kuncogott. Nemcsak az a fontos, évődött vele a lány, hogyan telik az éjszaka, deehogynem, torkolta le Amália, már hogyné volna, én például, húzta föl hamisan a szemöldökét, mostanában elég rosszul alszom, erre a lány felkacagott, s leejtett kezét egy kicsit megtámasztotta az asszony térdén, na, és azelőtt?, kérdezte meg aztán. Fiatalabb koromban hol így, hol úgy, felelte Amália, majd kifejtette álláspontját, szerinte miként van az, hogy néha jól

alszik az ember mással is, néha meg magában is rosszul, és hogy virrasztani is jó lehet egyedül, bár kettesben ébren maradni, az még szebb, noha nem mindig, kivált, ha az ember aztán magára marad az álmatlanságával. S miután Ilona is előbb az alvásról szóló általános tapasztalatait foglalta össze, majd kettejük mondatai mind sűrűbben és egyre konkrétan, példákkal is megvilágított közbevetésekkel fonódtak össze, a lány belegondolt, hogy ők most mint két, különös élvezetre kedvet kapó barátnő, egymás szerelmi életének szokásait vagy mijeit beszélnek meg, épp csak férfineveket nem mondanak.

Délután két óra tájban azonban König Amália az órájára pillantott, váratlanul fel pattant, és szabadkozva, mert ideje készülődnie, hogy ne kelljen aztán kapkodni, a kamrába sietett. S noha a rejtelmes izgalommal átfűtött beszélgetés hirtelen berekesztését nem kísérte semmi különös közlés, a lány rögtön felfogta, hogy mi volt eddig, hol csak parányit, hol zavaróbban furcsa még abban is, ahogy a legbizalmasabb, mégis túlonúl nevetgélős-borozós eszmecseréjüket folytatták: annak az előérzete, amire most döbrent rá, hogy valami baj van. Utánaóvakodott a kosarát összekészítő asszonynak, aki most felismerhetően rosszat sejtetett a hátával és szokatlan némaságával, s azzal a semmibe néző tekintettel, amellyel aztán elhaladt az ajtófélfához támaszkodó lány mellett, aki végül már meg kellett hogy kérdezze: történt valami? Össze kell készíteni, sóhajtott König Amália, az asztalra helyezett garabolyt bámulva, szegény Miskának egy kis enivalót, meg... ja, ágynemű is kell, sietett a szobába. Kinek?, lépett közelebb Adám Ilona a konyhába visszatérő asszonyhoz, baj van talán? Amália leült a székre, bort töltött magának, bizony baj van, súgta, ivott egy kortyot, és elmondta, hogy már három hónapja történt, de ő csak tegnap tudta meg, a szomszédasszonya szólt, aki odajár piacozni a Hunyadi térre, s a házmesterné vett tőle virághagymát, és felismerte ezt az Elzát, aki Amáliával korábban bejáratos volt hozzá, hallották-e, mi történt, szóljon Elza Amáliának, ha nem tudná. Miska ott fekszik a lakásban, agyvérzéssel, egyedül, nincs, aki ápolja, egy barátja jár át etetni őt, s még beszélni is elfelejtett. Valami rokon...?, kérdezte Ilona, rokon?, igen, bólintott az asszony, a fogadott fiam, Dittának a fia, szegénynek, jobb, hogy nem érte ezt meg, hát... no, Amál, mondom, most légy erős, bepakoltam a garabolyba, és gyerünk, jaj, hát nem is lehet elmondani, mint egy kisgyerek, csak integet, gagyog, azt se tudtam eleinte, hogy megismert-e. Akkor Ilona, most szinte látta magát, leejtette az asztalra a kezét, felállt, megfogta a zsebkendőjét kereső öregasszony vállát, és megkérdezte, Amál néni, és nem Wagner Mihálynak hívják? Az asszony elképedten kapta fel a fejét, dehogynem, dadogta, talán ismeri?, Ilona pedig, végigsimítva Amália kézfejjén, azt felelte, csak látásból, de nagyon sokat hallottam róla, s nézte a fejét hitetlenkedve csóváló asszonyt, akkor, hát akkor maga tudja, hogy ő tudós, könyveket írt, és most... s itt megmerevedett, beharapta az ajkát, és hosszan nézett maga elé.

Később elmondta, amit Ilona már tudott, de képtelen volt eldönteni, elárulja-e, hogy Miska elváltan élt, a volt felesége, úgymond, ki tudja merre csavargott éppen, amikor ez történt, a kislánya külföldön, de szerencsére vele volt ez a barátja, akit most is a lakásban talált, igen, csúszott ki a lány száján, de Amália nem vette észre az elszólást, és ez a Péter mondta el, mi történt, csak hát... hiába, hogy ez a fiatalember segít, mégis... ami ott fogadta Amáliát, az a... felfordulás, piszok, bökte ki némi habozás után, de nem is mondja tovább, s belekortyolt a poharába.

Adám Ilona most megint ránézett a csendesen horkoló öregasszonyra, akinek a feje mögött a Forte gyár épületei suhantak el éppen, s eszébe jutott, úgy kellett aztán biz-

atnia az asszonyt, hogy csak mesélje, Amál néni!, abba ne hagyja, mondogatta magában, nem tudta volna megindokolni, miért. Mesélje?, hát csupa fájdalom neki, mit mondjon ő a lánynak, nekiállt rögtön takarítani, ahogy Miskát meguzsonnáztatta meg átöltöztette, mert, ugye, összemocskolt ruhában ült ott a földön, ezek meg elkezdtek veszekedni, merthogy azt még nem is mondta, a volt feleség, a Vera is ott volt. Aki hát egy, egy ribanc, na, mást nem lehet rá mondani, de mindegy, ez messzire vezetne, és nem az, hogy neki, Amáliának alig vakkantott oda valamit, pedig már lassan húsz éve ismeri, de azt kimondottan csak a másik kiszipolyozása meg kirablása érdekli. Hát azt képzelje el Ilona, hogy az a nő csak azért jött, hogy ami mozdítható, azt elvegye ettől a szerencsétlen szelütöttől, na meg, hogy... majd' megmondta Amália, hogy még miért. Azt hiszi, ő nem vette észre, amikor bement Ditta szobájába rendet rakni utánuk, hogy nincsenek ott az ékszerek, és nem tudja elképzelni, ki vihette el őket?, de még, úgy higgye el Ilona, a Miska munkáját is ellopta, a fene se érti, ő akar még evvel is páváskodni?

Mert amikor ezek ketten elmentek, akkor Miska rettenetesen izgatott lett, de valahogy jobban az eszénél volt, mutogatott Vera után, rángatózva csóválta a fejét, csapkodott a levegőbe, majd Amáliát kézen fogva vonszolta a szoba sarkába, makogva magyarázott nagyon, letérdelt és lehasalt a földre, benézett a szekrény alá, Amália megértette, hogy ki akar szedni valamit, ezért hozta a partvist, és kikotort egy irattartót. Akkor Miska magához ölelte a poros dossziét, mutatta, hogy az az övé, rázta az öklét az ajtó felé, meg gyalázkodott a maga nyelvén, aztán még fogott egy újságot, különben ezt ni, vette elő König Amália a piros filccel összefirkált folyóiratot, és odaadta Ilonának. Miska itt húzgálta alá, magyarázta az asszony a szerkesztőségi fogadónap időpontjára és helyére mutatóra, de ő csak nézte, hogy mit akarhat ez a padlón vonszoló ember, aki még egyszer fölnyalábolta a dossziét, odaadta Amáliának, mutogatta a folyóiratot, azt is átadta, és küldte az asszonyt, hogy menjen, menjen, de rögtön, siessen. Ő akkor értette meg, balga öregasszony, hogy el kell vinnie az írást erre a címre, hogy betegyék az újságba, és azért kell sietni, mert Vera nyilván elszedte tőle ezt is, vagyis a másik példányt.

És akkor még ez a gátlástalan néember vádolta meg Pétert, hogy ellopkodja a Miska iratait, ott visítózott a konyhában, mert ismerik ezek is már régóta egymást, na de Amália is őket, mondhatja, és amaz meg ugyan bizonygatta, hogy segíteni akar csak, hiszen munkatársak voltak, de hiába, Vera ordítózott, hogy te egy senki vagy, és mit akarsz, én tartottalak el mindnyájatokat! Szóval Miska tuszkolta kifelé Amáliát, hogy menjen, jó-jó, mondta ő, majd megy, de most este van, és oda is volt írva az újságba, hogy szerdán fél hattól van fogadóóra, most le kell feküdni, terelgette nagyfiát a fűrdőszoba felé, megágyazott, vizet engedett, levetköztette Miskát, és beleültette a kádba, megmelegítette a paprikás krumplit, ami délről maradt, azt csomagolta be, amikor Elza beszólt, aztán megették, bebújtatta az ágyba Miskát, aki húzta Amália kezét, hogy üljön mellé, az asszony ölébe fúrta az arcát, és átölelte, mint kisfiú korában, így aludt el, ő meg majd' egész éjjel sírt fölötte, mint a záporosó.

Aztán Verát hozta szóba Amália megint, megértheti Ilona az indulatát, nagyon kibabrált Miskával a váláskor, övele pedig mindig úgy beszélt, mint egy cseléddel, különösen, amikor vasalt Verának, hogyhogy vasalt?, kérdezte meg a lány. Hát amikor ruhákat varratott egy kereskedőnek, egyik helyen megfestették neki mosógépben az anyagot, akkor áthozták Dittához vasalásra, merthogy ő, azt mondja, segíti az anyósát, munkát ad neki, na persze, Dittának!, a fenéket, nekem!, nem Dittának való volt az

már, örökké a migréjével feküdt csak odabent, Vera meg velem veszekedett, és cipeltette a zsákokat az autójába! Jó, megéltünk belőle, s amikor Miska is vissza kellett hogy költözzön a kislánnyal, ugye, nagyobb lett a kiadás, mert szegény ember már szinte semmit nem keresett, na de mi gurcöltünk, és Vera gazdagodott meg belőle! Megvette és tataroztatta a lakást, s amikor kész lett, kizavarta belőle a férjét. Azt mondta, ő nem emeli a gyerektartást, ő munkával segíti a lányát is, azt képzelte, Mari majd odaáll mellém vasalni a tizenöt évével, amikor alig láttuk otthon? Ditta pedig folyton meg volt sértve, nyomogatta a halántékát, Miskát korholta, hogy igazán nem akar beleszólni, és nem óhajt senkit azzal terhelni, hogy a kis Mari őt semmibe veszi, de mégse kéne hagyni, hogy annyit csavarogjon, meg ok nélkül rám támadt, hogy én miért engedtem el a gyereket, hát kérdezte az tőlem?, és mondjuk meg Verának, hogy ő mit nem tűr, de ő a Verával nem hajlandó szóba állni. Akkoriban csak hétfvégenként jártam haza, a kert miatt meg a csöndért, ami egyre jobban hiányzott, de hétközben bent aludtam, a konyhában volt díványom, mert a cselédszobám már Marié lett, két szobát, ugye, a négyből, már rég leválasztottak, és Ditta hívott ugyan be magához, de annak egyszer már rossz vége lett, gondoltam, jobb a békesség.

Ilona Hajós Péterre szerette volna terelni a szót, tudni akarta, mit jelent az, hogy na, ismeri Amália is, mondhatja, ilyen hangsúllyal, de amikor végre megkérdezte, hogy ezt a... Pétert mióta ismeri Amália, az asszony kitöltötte a maradék bort két pohárba, és azt mondta, annak a feleségét ismertem meg hamarabb. És ki az?, kérdezte a lány önkéntelenül, s erre azt a választ kapta, hogy Erzsinek hívják, angoltanárnő volt, de nem bírta, és így lett Vera ruhafestője. Amália sokat járt hozzá, mert gyakran maradt órá az is, hogy elhozza az anyagokat, na, annak is, nő léteére kellett a családját eltartania, két gyerek, a férje csak rohanguált, ömlött belőle a szó, de pénzt, azt alig hozott, segíteni nem segített. Pedig Erzsi beteg is volt, aztán valami szektával próbálkozott, végül önála, a Dembinszky utcai konyhában kötött ki, odajárt beszélgetni, volt, hogy hetente kétszer is, bár amikor a férje otthagya, inkább kijött szombatonként Szendehelyre a gyerekekkel, mint hogy folyton ott találja Pétert Miskánál. De aztán elmaradt, Amália már vagy fél éve nem is látta. Persze Miskát is alig, akivel Ditta halála után megállapodott abban, hogy ő most már hazamegy Szendehelyre, neki az a kis kiegészítés, amit az öccsétől kap Németországból, elég, és Miska azóta jó, ha háromszor kijött, de mindig hamar elrohant, rosszul is nézett ki, ideges volt, lefogyott, folyton csak dolgozott, jaj, de szörnyű, túrt bele a hajába, ez lett belőle...

Az asszony, miközben már azt mesélte, hogy Vera újbóli férjhez menésével hogyan ért véget az egész ruhavarratási üzlet, egyedül Erzsi folytatta a festést egy butikosnak, a kosár fülét markoló kezén megnézte az óráját, tíz perc múlva indulnunk kell, mondta, most szerencsére Péter van ott Miskánál, de a vacsorázatásához oda akarok érní. Reggel még aludt, amikor eljöttem, és akkor most mindent összeszedtem, magamnak is ruhát, Elzának is beszólok, ne keressen hiába, és útközben megpróbálom elintézni, ha sikerül, leadni ezt az írást, tette le König Amália a kosár mellé a dossziét. Ádám Ilona kézbe vette, belelapozott, és majdnem elejtette, amikor ránézett a címlapra, *Wagner Mihály: A 45 utáni társadalomfejlődés története és értelme*, s ahogyan az első lap fehérjét tükröző, elsápadó arccal, összeszűkülő szemmel olvasni kezdett, s folismerte az éjjel a virágzó gesztenyék, a nyitott ablak előterében felolvasott mondatokat, kicsúszott a száján, amit Amália a kamrából nem hallott, hogy Hajós Péter, és úgy érezte, rögtön bepisil.

Ilona tekintete a gödi főút villasorán siklott, amikor arcvonásai eltorzultak, mert

küszni kezdett belé, a halántéka mögé feszítve magát a fejgörcs, de szerencséjére ezzel egy időben eszméletvesztés-szerű fáradtság borult rá, s mire a következő megállóból újra elindult a busz, a lány elaludt.

Gőzfürdőbe tértek be Amáliával, az asszony előbb vonakodott, sose volt még ilyen helyen, fürdőruhája sincs, s amikor Ilona, már a jegyváltás után rálegyintett, nincs is arra szükség, adnak kötenyt, Amália ijedten hőkölt meg, de már nem volt visszaút. A lány örült, hogy elcsábíthatta Amáliát, hogy közrefogta testüket a sűrű, kénszagú pára és a meleg víz, hogy ruhátlanul rejteztek egymás elől, és megmutatkoztak egymás előtt, és azt látta, a medencékben lebegő, faágyakon fekvő vagy a gőzkamrák felé totyogó öregasszonytestekkel együtt ők mindnyájan milyen szépek, később mégis Amália oldotta le hamarabb a hasára tapadó kötenyt, hogy a forró köre teríthesse maga alá, s a mozdulat közben Ilona meglátta az öregasszonyban a huszonéves, erős, szép lányt, aki most kihívta Ilonát, nyújtózzál itt ki te is, hadd nézzelek, szólt neki, tegezve.

Egyszerre ébredtek fel az úpesteri vasúti hídnál, ahol egy csapat alpárian hangos s nemüket-korukat meghazudtolóan trágár kamasz lány szállt le. König Amália eltűnődve nézett utánuk, de arcáról még ekkor sem tűnt el az a sugárzás, amellyel ébredt, látja, angyalom, hagyta megjegyzés nélkül a lányok jelenetét, felkavartuk az állóvizet, fiatalnak láttam magunkat... Amál, indult el Ilona, még álmából kikanyarodott kérdése lépegetőkövein, maga egészen szép lány volt, ugye?, úgy értem, a teste, az alakja is, olyan, hogy mondják, szerelemre termett, mégis egyedül...? Az asszony csodálkozva felvont szemöldöke, sejtelmesen ráncolt hunyorgása és leereszkedő szemhéja bölintés nélkül is válaszolt a befejezetlen kérdésre, majd halkán megszólalt, mégis-mégsem, ingatta a fejét, különben Ditta is ezt mondogatta, szerintem ugyan ő volt a szebb, olyan, mint maga, belülről is szépülő, takarta be tenyerével a lány kézfejét. Ó, hát valamikor, mosolyodott el halványan, össze is hasonlítottuk meg dicsérgettük egymást, és ha féltünk vagy fáztunk, jó volt összekapaszkodni, hallgatott el Amália, s kis idő múlva hozzátette, hogy ez éppen tegnap jutott az eszébe, amikor Dittának azon a széles, faragott támlás epedaágyán megigazította a terítőt. S mondott még valamit az elfojtásról és a vágyról, a büntudat meg a szenvedély képzelt háborújáról, s ez Ilonában izgatott kíváncsiságot is ébresztett, mégsem tudott eléggé figyelni, mert elakadt az asszony képzettársításánál az ágyterítővel, most jutott eszébe megint, hogy vajon miért dülta fel annyira Amáliát éppen a rendetlenség, ami a lakásban fogadta, hát istenem, rendetlenség!, és odatolakodtak azok a korábban, mellékesen elejtett szavak is, hogy „majd' megmondtam, hogy még miért jött” és „amikor bementem rendet rakni utánuk”, így az a kérdés, amely egyszer csak átcikázott az agyán, ugyanabban a pillanatban szaladt ki a száján is, Amál, miért kellett megigazítani az ágyat tegnap, ki feküdt rajta? Hát ki, Vera meg ez a Péter, vágta rá az asszony gondolkodás nélkül, és csalódottan, mert ez a szeszélyes lány ilyen emlékezésbe csalja, aztán otthagyja, maga bement, és?, nézte mereven saját térdét Ilona. Bementem a lakásba, folytatta engedelmesen Amália, de Miska szobája zárva volt, nem értettem, miért, ezért a Dittáén keresztül akartam bemenni, ahonnan hangos zene szólt, benyitok, és ezek ott hempe-regnek az ágyon, úgy, de én annyira megdöbentem, hogy még a kosarat is elejtettem, kifordultam, ott találtam a kisasztalon a szoba kulcsát, kinyitottam az ajtót, és akkor megláttam ezt a szerencsétlen embert, nyüszítve kuporgott a földön, s a kulcslyukon át lesett a másik szobába, odarohantam, megpróbáltam elvonszolni, csókolgattam, és alig ismertem rá a fiamra.

Amália könnyekkel küszködött, és a legkevésbé azt várta, amit ezek után Ilona kér-

dezett, akit most nem Mihály érdekelt, hanem azok ott bent, és szétgurultak a naran-csok a padlón, Amál? Döbbsenten fordult a lány felé, hát ezt meg honnan tudja?, Hajós Pétertől magától, bökte ki Ilona, csak nem egészen így... magának, fogta meg az asszony a lány karját, a Péter a...? Ilona beharapta az alsó ajkát, és rábólintott, atyais-ten, bolond, fecsegő öregasszony, hogy nem értettem, miért kérdezi, és nem teszek féket a számra, kezdte Amália az öklével ütögetni az állát, ne, Amál, ne!, csitította hal-kan a lány, ilyen tapintatlan, figyelmetlen, buta libát!, nem, Amál, fogta meg Ilona az asszony kezét, én faggatóztam. Lehajolt a lába között álló táskához, kihúzta belőle a kinagyított képet, és még azt is megkérdeztem, kérdezte, hogy ugye egy ilyen fotó is ott volt, Amál?, fordította Hajós fényképét az asszony felé, aki sóhajtott, és megmon-dta, hogy igen, ott találta összegyűrve az ágyon, és nem kérdezte, hogy a lány ezt hon-nan tudja.

Ekkor már az útfelbontások külszíni fejtéseinek kerülő útjain forgolódtak, s amikor a busz, balra kanyarodás után, beékelődött egy alig mozduló kocsisorba, a házak fölött megállt a benzingöz, arra ráterpeszkedett egy északról imént jött felhő, és hirtelen elsötétült az utca, beborult.

A szerkesztő, akit a pincér mutatott meg nekik, egyedül ült az asztalnál, amikor a két nő odament hozzá, s ő a kölcsönös bemutatkozás után helyet kínálta vendégeit. König Amália és Ádám Ilona szeretett volna hamar túlesni a kéziratleadáson, de a lány, amíg a táskákat a lába mellé igazgatva is fél szemmel a szerkesztőt figyelte, azt állapította meg, hogy ez a régi vágásúak eleganciáját és a közeli ismerősök hanyag fesztelenségét egyszerre sugárzó férfi roppant kíváncsi ábrázattal néz egyikükről a másikukra, ami-kor bocsánatkérés közben, mielőtt még visszaülne, a szék támlájára akasztja a tweed-zakóját, majd sebtében, a gyufaszál fellobbanó fejének lángjáról rágyújt, cigarettával a szája sarkában odainti a pincért, és rábeszéli a vonakodó hölgyeket egy-egy kávéra, itt jól főzik, bizonygatja.

S ezután sem hagyja még, hogy vendégei a tárgyra térjenek, mint aki feladványt talált magának, gondolta Ilona, s még nem szól, hogy szabad a gazda, inkább mond valamit a leromló kávéházakról, önironikus képzettársítással csavarva egyet mondata végén, amin a nők nyilván kuncogni szoktak, miközben szemügyre vehetők, mert az egész, mint most is, csak erre való, megfigyelni, kitalálni, milyen a partner, kik ezek voltaképp. Hülyeséget mondtam neki?, mélyesztette próbaképpen Ilona szemébe a tekintetét a szerkesztő, miután valami ismerősével lefolytatott, s a leépülésről szóló, froclizva szellemes szóváltását felidézte, de a tesztkérdést mégis Amáliára áttestálva fejezte már be, miért, maga mit válaszolt volna az illetőnek?, szólította meg a játékot láthatóan kedvtelve követő asszonyt, mert a lány amúgy is félrekapta közben a fejét, s ahogy az ajtó felé nézett, Ilona összerezett, beletúrt a hajába, és már nem is hallotta Amália replikáját, mert a bajáratnál megtorpanó férfinban Hajós Pétert ismerte fel.

Hajós arcán jól felismerhetően lehetett megkülönböztetni két, egymást követő meglepődést, azt, amikor meglátta Ilonát, és azt, ahogy fölfedezte, hogy a szerkesztő-vel beszélgető, neki félig háttal ülő asszony pedig nem más, mint König Amália, s aho-gyan lassan megérteni látszott a két nő ismeretségének nyitját, igen, hisz Ilona délelőtt valami balassagyarmati busszal kérdőívezni indult, úgy vált ámulata bosszús ideges-séggé, nyomban kialudt szeméből a lány megpillantásakor még felvillant öröm, s hir-telen nem tudta, mit tegyen. Na, mi van?, emelte meg kérdőn tenyerét és állát némán a lány, Hajós azonban félrefordult, belekotort a táskájába, de amikor észrevette, hogy

Amália a földön sorakozó szatyrok egyikéből dossziét húz elő, hirtelen elhatározással odajött az asztalukhoz, megállt, és mosolytalanul jó napot kívánt mindenkinek.

Amália ösztönösen visszahúzta az ölébe az irattartót, nahát, Péter!, szolt meglepetten, hát maga?, s erre a szerkesztő Hajósról az asszonyra, majd megint Hajósra kapta a szemét, na, jól van, ez egyre rejtélyesebb, olvasta le derülő arcáról Ilona, miközben a férfi ültében meghajló alászolgájával köszöntötte Hajós Pétert. Rég láttalak, folytatta, foglalj helyet, intett egy székre, és várj egy kicsit, nem tudom, de akkor a hölgyeknek talán nem is kell bemutatni az urat, nézett kíváncsian Ilonára, de a lány nem reagált, s Hajós sem kommentálta a megjegyzést, hanem leült, halkan odaszólt Ilonának, hogy szia, és utána majd beszéljenek, azt mondta még súgva. Ez nem kerülte el a szerkesztő figyelmét sem, de mielőtt nekiláthatott volna, hogy most már kiderítse magának a vendégek szándékait és viszonyait, megérezve, hogy a levegőben több van annál, mint hogy távoli ismerősök véletlenül találkoztak az asztalánál, Hajós Péter váratlanul előhúzta dossziéját, elnézést, mondta, de hadd kérje, hogy előretolakhasson.

Amália, akinek, szemben Ilonával, nem volt világos, hogy Hajós mit szorongat a hóna alatt, s aki még mindig sietett volna, bele is kezdett, hogy ó, ők csak... de Ilona megszorította a könyökét, így elhallgatott, és mégsem tisztázta jövetelük célját. A leintés nem volt ugyan feltűnő, a szerkesztő mégis észrevette, és cinkos némajátékban csodálkozó fintorral kérdezte meg róla a lányt, aki a szemével csak annyit válaszolt, ne akarjon rögtön és mindent tudni. Csak ha, kérlek, a hölgyeknek nincs ellene kifogásuk, mondta ezért a férfi Hajósra majd Amáliára nézve, de az asszony ekkor már hevesen rázta a fejét, hogy nincs, és Ilonát e percben olyan szorongás kerítette a hatalmába, hogy mint a régi feleltetéseknel, hiába ismételte el magában háromszor is a kérdést, mit kell mondania akkor, ha itt a szeme láttára adja ki majd Hajós szerzőnek magát, agyában a választ sűrű köd borította el.

Na, mi a helyzet, mikor leszel miniszter?, fogta vissza a kibontakozást gonoszkodva megint a szerkesztő, de a válasznak szánt szájbiggyesztésből rögtön látta, hogy Hajóst most elhagyta a humorérzéke, mindig ilyen?, próbálkozott még Ilonával, de a lány most sem hagyta magát, némán tárta szét a karját, no jó, akkor mit hoztál?, fordított végre komolyra a férfi, tanulmány... hangzott a tétova felelet, hosszú?, csapott le rögtön a kérdés, száznegyven oldal, mondta Hajós. Micsoda?, rémes!, vette ki csikkjét a szájából elképedve a férfi, hát mit képzeltetek ti?, folyton agyonnyomnátok nekem a lapot ezekkel a behemót esszékkel, minek írsz annyit? Ilona ekkor már a felsőtestét egészen előredöntve szegezte Hajós Péterre a szemét, s noha szeretőjének megérkezése óta félve számolt ezzel a lehetőséggel is, mégsem akarta elhinni, hogy Hajós erre nem azt válaszolta: nem én írtam, hanem, miután még az is elhangzott, hogy máskor fogd össze húsz oldalon, ha nekünk szánod, na mutasd!, és miközben látnia kellett, hogy Amália előtt is ugyanaz az írás fekszik, s még átadás előtt, szó nélkül odanyújtotta az irattartót a szerkesztőnek.

Á, bibói cím, nofene!, nyitotta szét a férfi a dossziét, te, nem nagyképűség ez egy kicsit?, s nem akármilyen becsvágy ám, hogy *A 45 utáni társadalomfejlődés története és értelme*, nézett Hajósra, mialatt Ilona a szeme sarkából azt vette észre, hogy Amália tétova mozdulattal, mint aki csak éppen kósza gyanúját akarja eloszlatni, szintén kinyitni készül a maga példányát, de akkor ő határozottan rátette a kezét az asszonyéra, s a dosszié visszacsukódott. És miért nincs rajta a szerző neve?, nyúlt a szerkesztő a tolla felé, Ilona megbabonázva nézve a mozdulatot, s úgy érezte, végtelennek tetsző idő telt el, amíg Hajós végre lassan átnyúlt az asztalon, nem... dadogta, nem én írtam,

nem?, hanyatlott le a toll, hanem kicsoda?, hanem Wagner Mihály írta. A szerkesztő fölnevezett, egyik vendégéről a másikra, az Ilona ölében hirtelen eltűnő irattartóra, majd megint a lányra fordította tekintetét, mint aki most már végre világosan akar látni, hallgatott egy pillanatig, de aztán hirtelen másképp döntött, arca földerült, ő, Wagner úr, örvendezett, mintha az illető most lépett volna be az ajtón, tartjuk szerencsénknek! Lukács-idézetek száma és terjedelme?, kezdte marhaskodva átporgetni a lapokat, hol az irodalomjegyzék?, de mivel senki nem nevetett, jobb híján belenézett a bevezetésbe.

Látja, hajolt oda Amália a lány füléhez, hál' istennek hiába jöttünk, suttozta, de Ilonának nem volt kedve meghallgatni a folytatást, elfordult, s arra gondolt, hogy most meg kéne könnyebbülnie, torkában azonban nem oldódott a szorítás, csak a ránehezedő fáradtságot érezte súlyosbodni, a hangütés Szűcs Jenőre emlékeztet, mondta a szerkesztő kisvártatva, na, milyen nagyszabású megfogalmazások, morogta aztán. És most majd félrevon és magyarázkodni kezd, hogy ezt tulajdonképpen ketten írták?, nyomogatta Ilona a szemét meg a halántékát, vagy beismeri, hogy hencegni akart, de azt nem, hogy lopni?, nem akarom végighallgatni, nincs kedvem megtudni, milyen szándékkal jött ide, mit tett volna, ha nem talál itt minket, hogy miért tolokodott, semmit.

Ha ez nekem megírja, amit a bevezetőben ígér, lapozott tovább a férfi, hol vannak a fejezetcímek, hátul?, aha... ajaj, alighanem rábasztunk, és muszáj lesz lehozni, három folytatásban, dobhatom szét a lapot megint... persze, csak ha tényleg jó, mert nem szoktunk előre ígérgetni, az elfogadás, fordította ki a tenyerét mosolyogva, még egy Wagnernél is csak az elolvasást követheti. Nem lehetne mégis húzatni vele?, fordult oda Hajóshoz, nem akarok azért Wagner-inváziót!, két hét múlva jön, és hoz egy kétszer ekkorát, nem jön, nézett rá Hajós, miközben Amália nagyot sóhajtott, és nem hoz. Miért ne jönne, tárta szét a kezét a szerkesztő, csak jöjjön, beszélni akarok vele, úgyis írtni akarunk valakivel, mondta, de itt elakadt, mert ahogy ránézett, nem értette a vele szemben ülő asszony arckifejezését. Már nem tud írni, szólt bele halkán Hajós a csendbe, amit a szerkesztő mégis úgy ítél meg, csak ő tartja furcsának, ezért rálegyintett, hogyhogy nem tud, mi az, hogy nem tud...?, jární se meg beszélni se tud, agyvérzés, mondta ki ekkor Hajós Péter. Mi?, állt meg a cigarettacsikk a levegőben, te jó ég, az az ember...?, atyaúristen, hajtotta tenyerébe kopasz fejtetőjét a férfi, bocsánat, nem hallottam, aztán kinézett az ablakon, legalább másfél éve nem is láttam, tette hozzá, majd elmondatta magának, mikor, hogyan történt, milyen súlyos, mit mondanak az orvosok.

A válaszba Amália is bekapcsolódott, s a szerkesztő láthatóan nem értette, milyen minőségben is, noha pillantásai annyit elárultak, hogy felfogta, vendégei között Mihály az összekötő kapocs, Ilona azonban valahogy furcsán fontoskodónak látta az asszonyt, aki végül is csak Hajóstól s csupán tegnap óta tudja, amit tud. Amália kissé bőbeszédűnek induló részletességgel ecsetelte Mihály állapotát, s bár a szerkesztő, aki hitetlenkedve ingatta a fejét, belekérdezett, hogy a beteg kórházban van-e még, Ilona csodálkozva vette észre, hogy az asszony a kérdést a füle mellett eleresztve beszél tovább, míg aztán Hajós világította meg, hogy már hazakerült, s Mihály tulajdonképpen, mint elvált ember, most is egyedül van. A szerkesztő elképedve tekintett körül, nincsen senkije, ott fekszik egymagában?, hát igen, mondta erre Amália, tavaly halt meg az édesanyja, a felesége pedig, ugye, hol külföldön csavarog, hol itthon, de tudomást sem vesz róla, a kislánya sincs idehaza, én voltam csak... s hogy ezt miért kellett így

mondania, Verát pedig miért kell itt eláztatnia, Ilona már nem is értette. Én dajkáltam, tudja... és most megint olyan lett, mint egy gyerek, folytatta az asszony, s elfordult, Ilona mégis azt kellett hogy lássa, hogy Amália szárazon nyomogatja zsebkendőjét a szemére, aztán mint aki erőt vesz magán, felnézett, eltért az előbbi tárgytól, különben mi is éppen ugyanezért jöttünk, mutatott Hajós Péterre, a Miska frása miatt. Pont ebből hoztak egy másik példányt?, micsoda véletlen, jegyezte meg a férfi, duplán nyomatékostott publikálási szándék, csukta össze elégedetten rázogatva a dossziét, majd pedig följánlotta az asszonynak, bármiben segíthet, forduljon csak hozzá.

Ezután körülnézett, hogy most mi is következzen, azt látszott felmérni, ki fog távozni előbb, sőt ezt, ahogy Ilonának feltűnt, mintha befolyásolni is szeretne volna, mert elővette a noteszét, és azt mondta Hajósnak, jó, akkor elolvassuk, és majd felhívlak, mondjuk, a jövő hét végéig, ez a szám stimmel?, fordította ki az apró, rézkapcsos könyvecskét. Hajós azonban bele sem nézett, majd inkább én hívlak fel, mondta ehelyett, jó, kérlek, válaszolta kurtán a szerkesztő, táskájába süllyesztette a kéziratot, s most már búcsúzkodást ajánló rutinnal kérdezte meg, és ti megvagytok?, Erzszi?, gyerekek? Hajós Péter arca elsötétült, s a férfi, ahogy oldalra hajolt, hogy a földre tegye a táskát, meg is merevedett egy pillanatra, amikor ránézett, miért, mi van?, kérdezte még egyszer, Erzszi...? Hajós is a táskáját kezdte babrálni, Erzszi, morogta végül, kórházban van... és én sem vagyok elérhető azon a számon, kórházban?, hökkent meg a szerkesztő, most éppen altatásra feküdt be, akasztotta Hajós a táskát ültében a vállára, elképesztő, csóválta a fejét a férfi, rémes, vont a csodálkozva a vállát is, és a gyerekek?, a nagyanyjuknál vannak, felelte Hajós halkán, miért, külön vagytok?, nézett rá a szerkesztő, külön, bólogatott ő komoran, már nyolcadik hónapja.

Ilona azt észlelte magán, hogy nem is csodálkozik, nem tölti el csalódottság vagy keserűség, mintha már semmi mást nem volna képes befogadni, csak nézi ezeket az embereket, közben egy zavaros motívum úszik be lassan az agyába, amit nem tud megnevezni, s amelyből most képtelen szabatos gondolatokat kigombolyítani, csak indulni szeretne már. Hát ez örület, hallotta meg ekkor a szerkesztő hangját, aki éppen őhozzá kezdett beszélni, mondja, ez most már így megy?, nyitotta szét tehetetlenül két tenyerét, mindenki meg van zavarodva?, nem értem, nyújtotta el az utolsó szavakat, szinte már nyafogva, hogy Ilona már-már odahajolt hozzá, hogy megvigasztalja, ugyan, kedvesem, ne lásson azért rémeket, s ahogy belegondolt, nem is a férfi kezének vagy arcának a megérintéséhez kevés a bátorsága, hanem a lelepleződő, üres vigaszhoz. Mirajtuk aztán eléggé keresztülgyalogoltak az évek, folytatta a férfi, és mi is elköveltünk sok mindent egymás ellen, de azért csak megpróbáltuk egybetartani az életünket, de ti, fordult Hajóshoz, ti már egyszerűen nem vagytok erre képesek, ti ezt nagyon elrontjátok, vagy nincs igazam?, nézett bele megint Ilona szemébe, maga mindig csak hallgat! A lány fáradtan elmosolyodott, most nem olyan nagy baj az, mondta, és a nyomatékos mostnál egy pillanatra finoman megérintette a férfi asztalra fektetett, összekulcsolt kezét. Tudja, kezdte volna el még a szerkesztő, de a lány már hátrahajolt a székét, nem nézett rá, a férfi megtámasztotta az állát, és annyival is rosszabb nektek, kanyarodott vissza előbbi kifakadásához, s megint Hajósnak beszélt, rosszabb, mint nekünk már, mutatott közben Amália felé, mert nektek még legalább a fele hátravan, és nem tudtok, csóválta lassan a fejét, ti nem tudtok élni!

Ádám Ilona olyan tompán és fásultan ült az asztalnál, hogy ezek a mondatok üresen forogtak csupán a fejében, de sem folytatni nem sikerült magában őket, hogy is van ez?, ismételte csak gépiesen, sem a társalgás hátralévő részét nem tudta már kö-

vetni. Úgy érezte, hogy ha e percben nem épp a beszélgetésből volna már tökéletesen elege, ha más körülmények között ülne itt, egyébkénti természete szerint, s ahogy gondolni szokott rá, önnön jobbik felével élhetne, akkor legszívesebben hagyná elmenni ezt a két embert, akikkel, egyikkel a másik után, az elmúlt huszonnégy órát eltöltötte, s közelebb húzná a székét a szerkesztőhöz, aki, a lány úgy sejtette most, a titkokról tudhat valamit, s ha beszélhetnének, enyhülne talán az ő hallgatag görcössége, *saját ilonai passzív melankóliám*, idézte fel öndefinícióját, sőt lehet, hogy a férfi dekadenciája is. Búcsúzó tekintetével ezt tudtára is hozta a szerkesztőnek, amikor indultak már, legközelebb majd nagyon szívesen, de most már több szó, talán érti, nem fér belém, nyújtott kezet szótlánul a férfinak, aki megértette, és hangosan válaszolta, sajnálja pedig, hogy Ilona elsiet, reméli, lesz még alkalom, higgye el, lesz, csúsztatva végig a tenyerét a lány a férfi karján.

Elcsigázottan, kábán, mosolyogva várta ki a szerkesztőnek még azt a két-három, nyilván szellemes és csak módjával frivol mondatát, amelyekről mégis elterelte figyelmét Amália és Hajós pusmogása, s hogy Hajós visszatolva a székét, oldalra fordult, és nálam vannak, Amál, mondta, oda akarom magának adni, az ékszeres, tudja, Mihályra akartam költeni, de tegyen velük a belátása szerint... ja, és Vera kérdezte, nem tetszik-e tudni a bútorgyár papírjairól, de akkor Ilona már sarkon fordult, még visszaintett, és elindult a kijárat felé. Háta mögül, a szótörmelékből, amelyből Vera neve bukkant elő, hallotta, hogy az asszony és Hajós követik őt, az ajtóból visszanezve már csak a szerkesztőt látta az asztalnál, mielőtt éppen leült volna, míg Hajós azt magyarázta Amáliának, hogy most Vera van Mihállyal, s Ilona némán tűrte, amint aztán, beérve őt, Hajós a fülébe súgja, hogy de Vera elmegy, és zúgó fejjel kilépett az utcára.

Sietve indult el, s a szemé sarkából látta, hogy jobbról és balról egy-egy lépéssel mögötte ők is jönnek, háromszög alakban megyünk, állapította meg tárgyilagosan, ezek pedig tovább beszélgetnek, jó, tudom, Amál, gondolom, már mindenki mindent elmondott mindenkinek, jutott el a füléig Hajós hangja, aztán Amália beszélt, de halkabban, Erzsiről mondott valamit, hogy ő nem tudta, mi lett vele, és hogy ezt Hajós hogy képzeli, mire emez ingerülten válaszolt, most ne beszéljünk Erzsiről, nem arról van szó, de ekkor zöldre váltott mellettük a lámpa, megindult a kocsisor, s a zajból csak annyi hallatszott ki, hogy Hajós megemeli a hangját, nagyon kérem, ne prédikáljon a cserbenhagyásról! Mert azt tudom, hallotta aztán Ilona megint Hajóst, hogy Mihályt, az anyja halálán túl, rettenetesen megviselte az, hogy maga rögtön kiköltözött, végleg, és tudom, hogy Mihály többször kiment, és kérte magát, leveleket is írt... hogy a fenébe jönnek ide Erzsi levelei?!, torkolta le az asszony közbevetését, mert maga, maga volt hajthatatlan, és még látogatóba is alig jött hozzá!

Ilona szerette volna befogni a fülét, meggyorsította a lépteit, de akkor odaért egy megállóba, és látta, hogy az a trolis, amelyik a sarkon várt szabad jelzésre, éppen jó lesz a Dembinszky utca felé, ezzel azonban mintha egyedül ő törődne csak, noha utolérték már a beszélgetők. Most Amália magyarázta, hogy persze, mindig csak mástól várni az élet problémáinak megoldását, amivel Hajós heves ellenkezését és újabb szemrehányását váltotta ki, válaszul az asszony, háritó kézmozdulat kíséretében, már-már kiabálta, hogy nem akartam, elég volt, elvégre felnőtt férfiról van szó, és ez gyerekesség volt, nem lehetett könyörgésre, és én már egyedül akartam, bizonygatta felhevült arccal, úgy éreztem, hogy elegendem van, itt Hajós közbevágott valamit arról, de Ilona nem értette jól a forgalom zajában, hogy Amália most már nem hivatkozhat Mihály tettetett infantilizmusára, mégse jött hozzá, pont úgy, ahogy mások sem, nem

tudtam, nem tudtam, hogy mi van!, kiáltotta ekkor az asszony, de tudhatta volna, csapott le rá Hajós, megtudhatta volna, ha csak ennyit is érdekl...! Ekkor odaérkezett a trolis, kinyílt előttük az ajtaja, de Amália még egyszer Hajós felé fordult, hogy nekem már egyedül kellett, amikor Ilona kilépett oldalra, bal kezét kinyújtva a kocsi belseje felé mutatott, és mint aki minden szótól egyetlen okadásban akar már megszabadulni, rájuk ordított, hogy elég legyen, elég!., felszállás már, mert indul! König Amália meg Hajós Péter egyszerre léptek fel a lépcsőre, mögöttük azonnal becsapódott az ajtó, Ádám Ilona pedig hátrált néhány lépést, és lihegve nekitámaszkodott a porló vakolatú falnak.

A felgyorsuló trolibusz nyomában ekkor erős, hideg szélfúvás kergette végig a keskeny utcán a port meg a szemetet, és alacsonyról, a sötéten összetorlódott felhők alól, a két összeszűkülő, sűrű házsor közül, mielőtt még eltűnt volna a horizonton, szokatlanul erős fényel kilivágott a lemenő májusi nap.

Határ Győző

POSZT-NEOFITÁK

Vas Istvánnak

Elmélődés a százéves késéssel „beéró” avantgarde *circulus vitiosus*áról

tünek szem-tanakszom a Bűnös Korben
majompofával szörpamat-bután:
vaj meddig újdánci még a posztmordern
s hány *poszte*a van a posztposzt után?

avvajon nem fél kommunizmus-é ha
poszt-kommunizmus a posztpusziposzt?
mer' biz'a van úgy ugyi tuggyuk: néha
önellenté'be csap át a ripooszt

ficamodik a kontraposztos csípő-
vonal – a posztpozitúra-átlag –
míglen újra ott szorít az új cipő
hol a régi szorított sajátlag

mint megfélemlített önkéntes zanza
lesem pajzsokat: ránc törő csodás
hadak leterrorizáló falanxa
– már országos az elzanzásodás